

Budgetreform för ett Europa i förändring

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett miljö- och jordbruksutskottet tillfälle att avge yttrande över kommissionens meddelande SEK (2007) 1188 Budgetreform för ett Europa i förändring. I det följande tas vissa förhållanden och synpunkter på meddelandet upp, som har samband med miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde.

Utskottets överväganden

Inledning

En översyn av EU:s budget ska genomföras 2008–2009. För att förbereda översynen presenterade kommissionen den 12 september 2007 ett meddelande om budgetreform som är tänkt att utgöra startskottet för en bred samrådsprocess i EU. Meddelandet innehåller fakta om EU-budgeten, aspekter på utformningen av den framtida EU-budgeten och dess finansiering samt tolv frågor. Syftet med dokumentet är att inleda ett brett samråd med intresserade parter på lokal, regional, nationell och europeisk nivå. Resultaten av samrådet kommer att utgöra ett bidrag till kommissionens arbete med den rapport om budgetöversynen som ska presenteras 2008–2009.

Med anledning av kommissionens meddelande har regeringen presenterat faktapromemoria 2007/08:FPM13.

Utskottets ställningstagande

Förändrade och nya gemensamma prioriteringar inom bl.a. jordbruks- och miljöpolitiken kan enligt miljö- och jordbruksutskottets mening antas få stor betydelse för utformningen av EU:s framtida budget.

När det gäller den gemensamma jordbrukspolitiken (CAP) presenterade kommissionen i november 2007 ett meddelande angående förberedelserna inför ”hälsokontrollen” av halvtidsöversynen (MTR-reformen) av CAP. Enligt meddelandet ska hälsokontrollen inte få några inverknings på EU:s budget. Den budgetöverenskommelse som träffades i samband med den tidigare MTR-reformen och det finansiella perspektivet för perioden 2007–2013 kvarstår. Samtidigt kan konstateras att den pågående budgetöversynen finns med i bakgrunden när det gäller den fortsatta översynen av CAP. I hälsokontrollen ligger bl.a. en diskussion om att utöka den obligatoriska moduleringen, vilket innebär att ytterligare resurser flyttas från medel för gårdsstöd (inom CAP) till åtgärder för landsbygdsutveckling. Ett införande av medfinansiering inom CAP skulle strida mot en av grundstenarna för CAP, nämligen den gemensamma finansieringen. Vidare kan eventuellt ökande kostnader för de nya medlemsländerna antas sätta ett tryck på CAP:s budget.

Den svenska regeringen överlämnade i maj 2007 en skrivelse till kommissionen som närmare definierar Sveriges uppfattning om vilka frågor som bör prioriteras inom hälsokontrollen. Det allmänna och långsiktiga mål som utstakas i skrivelsen är en avreglerad och marknadsorienterad jordbrukssektor utan generella stöd, där produktionen är grundad på konsumenternas efterfrågan och lever upp till reglerna för miljö, djurskydd och säkra livsmedel. Tillhandahållande av kollektiva nyttigheter såsom biolo-

gisk mångfald, öppna landskap och våtmarker är fortsatt en viktig målsättning för EU och dess medlemsstater. Regionala aspekter och klimatvillkor bör också vägas in. Sverige förespråkar en minskning av budgetutgifterna för bl.a. jordbruksstödet samt att det i samband med EU:s budgetöversyn görs en grundlig analys av jordbruksstödet framtida omfattning och inriktning bl.a. utifrån principerna subsidiaritet och proportionalitet. Sveriges ståndpunkt är även att snarast möjligt och senast 2013 avskaffa alla exportsubventioner. Detta skulle samtidigt ge förutsättningar för att avveckla återstående prisstöd. (Se prop. 2007/08:1, UO23, s. 63). Miljö- och jordbruksutskottet, som delar regeringens ovan redovisade uppfattning beträffande arbetet med den s.k. hälsokontrollen, anser att kommande beslut inom ramen för den särskilda jordbruksöversynen kan och bör bidra till och hålla öppet för ytterligare reformer och utgiftsminskningar i den gemensamma jordbrukspolitiken. Reformen som kan antas få stor betydelse även för den bredare budgetöversynen. I likhet med regeringen anser miljö- och jordbruksutskottet således att ytterligare reformer i budgetöversynen inte får motverkas av sådana beslut.

I sitt meddelande om budgetreform uppmärksammar kommissionen även vissa ytterligare utmaningar som kan påverka utformningen av den framtida EU-budgeten. Här nämns bl.a. effekterna av klimatförändringar på miljö- och samhälle och att dessa ger EU-politiken för Europas jordbruk, landsbygd, landsbygdssamhälle och marina områden en ny dimension.

Miljö- och jordbruksutskottet har tidigare haft anledning att uppmärksamma frågan om klimatförändringarna och behovet av anpassning till dessa i samband med riksdagens beredning av kommissionens grönbok om anpassning till klimatförändringar i Europa – tänkbara EU-åtgärder, KOM (2007) 354. Utskottet framhöll därvid bl.a. att klimatförändringarna påverkar länder och regioner på olika sätt och i olika grad. Detta medför att de erforderliga anpassningsåtgärderna och deras omfattning kommer att styras av hur system och strukturer är utformade i olika länder och regioner. Det är huvudsakligen varje medlemsstats egen uppgift att utföra de anpassningsåtgärder som krävs i förhållande till klimatförändringarna, och därför ska inom EU subsidiaritetsprincipen beaktas. EU:s strategi för anpassning ska främst komplettera nationella, regionala och lokala insatser. Ett koordinerat EU-arbete kring klimatanpassningsfrågor kan dock motiveras med att effekter kommer att inträffa över gränserna och att många anpassningsåtgärder därför kräver samordning över gränserna. EU kan i detta sammanhang ha ett behov av att förfoga över gemensamma resurser. Vidare kan anpassningen behöva beaktas i EU:s utgiftsprogram. Anpassning förutsätter solidaritet mellan EU:s medlemsstater för att se till att fattigare och missgynnade regioner och de regioner som drabbas hårdast av klimatförändringar klarar att vidta de åtgärder som är nödvändiga. Berörda utgiftsprogram är bl.a. landsbygdsutveckling, jordbruk och fiske (se betänkande 2007/08: MJU4).

Avslutningsvis konstaterar miljö- och jordbruksutskottet, i likhet med regeringen, att den framtida budgeten bör grunda sig på subsidiaritet, europeiskt mervärde, proportionalitet och sund ekonomisk förvaltning. Särskilt viktigt är att ange utgiftsprioriteringar utifrån en bedömning av vad som ger störst europeiskt mervärde och effektivast resultat. Andra centrala utgångspunkter är budgetrestriktivitet och samstämmighet mellan olika politikområden. Budgetöversynen bör genomföras utifrån ett långsiktigt tidsperspektiv för att redan nu åstadkomma en budget som ligger i linje med bl.a. de ovan redovisade långsiktiga utmaningarna för EU-samarbetet. Budgeten är ett viktigt instrument för att förverkliga EU:s politiska mål och bör utnyttjas och förvaltas så effektivt som möjligt i linje med medborgarnas förväntningar samtidigt som den kan och bör anpassas för att avspegla förändrade gemensamma prioriteringar.

Enligt miljö- och jordbruksutskottet bör ovanstående synpunkter beaktas när finansutskottet behandlar kommissionens meddelande om en budgetreform för ett Europa i förändring.

Stockholm den 21 februari 2008

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Anders Ygeman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anders Ygeman (s), Claes Västerteg (c), Ola Sundell (m), Jeppe Johnsson (m), Carina Ohlsson (s), Bengt-Anders Johansson (m), Bo Bernhardsson (s), Anita Brodén (fp), Ann-Kristine Johansson (s), Sofia Arkelsten (m), Jan-Olof Larsson (s), Sven Gunnar Persson (kd), Rune Wikström (m), Erik A Eriksson (c), Tina Ehn (mp), Aleksander Gabelic (s) och Jacob Johnson (v).

Avvikande meningar

1. EU:s budgetöversyn (v)

Jacob Johnson (v) anför:

Vänsterpartiet anser att en översyn av EU:s budget inom miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde ska leda till att jordbrukspolitiken till största delen återförs till medlemsländerna. Vänsterpartiet är djupt kritiska till EU:s jordbrukspolitik – inte enbart för att den är oerhört kostsam utan också för att den är ineffektiv, byråkratisk, disponerar för fusk och är djupt orättfärdig mot tredje världen. Den gynnar dessutom en utveckling mot storskaliga industriella jordbruk med långa djurtransporter vilket varken konsumenterna eller jordbrukarna själva vill ha.

EU-budgeten har inte reagerat tillräckligt på behoven av en mer miljö- och klimatanpassad politik. När det gäller framtiden anser Vänsterpartiet att klimatförändringar, biologisk mångfald och friska ekosystem är de viktigaste utmaningarna för jordbrukspolitiken. Jordbrukets påverkan på havsmiljön och problematiken med övergödningen har inte på ett tydligt sätt tagits upp vare sig i kommissionens samrådsdokument eller i utskottsmajoritetens överväganden.

En stor utmaning, som inte klart framgår av kommissionens beskrivning, är hur EU kan stödja ett hållbart jordbruk i utvecklingsländerna.

Även EU:s fiskeripolitik måste på ett helt annat sätt beakta behoven i utvecklingsländerna, och EU:s avtal med utvecklingsländer som i praktiken innebär att i EU:s medlemsstater ges rätt till rovfiske inom andra länders fiskevatten måste upphöra.

Vänsterpartiet anser att Sverige hårt måste driva kravet på en radikal minskning av EU:s jordbruksbudget. Konsekvenserna av överflyttning av medel till landsbygdsutveckling genom s.k. modulering bör analyseras noggrant inklusive regelverket för medfinansiering.

2. EU:s budgetöversyn (mp)

Tina Ehn (mp) anför:

Miljöpartiet anser att det nuvarande budgetsystemet inte har kunnat reagera i tillräcklig utsträckning på skiftande behov. Exempelvis har miljöfrågorna varit i fokus under en längre tid, men detta avspeglas inte i budgeten. Än mindre avspeglas senaste beslut om målen för klimatpolitiken i EU-budgeten för 2008, även om det ska tilläggas att merparten av klimatpolitiken givetvis ska genomföras nationellt utifrån de olika förutsättningar som länderna har. Tidigare intressen i EU:s budget är därmed svåra att förändra, trots nya målsättningar för politikens innehåll. Femårsplanerna är för rigida och tycks vara svåra att förändra under tiden de gäller. Även om det krävs en viss stabilitet så tycks detta vara överordnat en viss

flexibilitet i budgetarbetet. Jordbrukspolitikens andel av den totala budgeten bör fortsätta att minskas rejält. Förvaltningen och effektiviteten i strukturfonderna måste också ifrågasättas, och här anser Miljöpartiet att strukturfonderna bör minskas i omfång. Eventuella stödåtgärder ska riktas till de nyare/fattigare medlemsländerna.

När det gäller de framtida utmaningarna anser Miljöpartiet att budgeten måste anpassas så att framtidsfrågor som t.ex. klimatförändringarna i miljöpolitiken får de resurser som krävs. EU:s budget bör klimatsäkras, vilket innebär att budgeten inte ska gå till verksamhet som förstör klimatet. Miljöpartiet anser därför att det bör tillsättas en särskild kommission/arbetsgrupp för att se över hur och inom vilka områden åtgärder krävs för att EU-budgeten ska kunna klimatsäkras. Det borde ligga både i ett svenskt och i ett EU-intresse att försöka vrida budgeten till en utveckling som inte påskynar klimatförändringarna. Stora delar av EU:s budget är i dag direkt klimatförstörande, trots målsättningarna som sattes vid EU-toppmötet i mars 2007 om att bl.a. få ner utsläppen med 20 % fram till 2020.

Inom den översyn av jordbrukspolitikerna som kallas hälsokontrollen finns en samsyn på att öka moduleringen samt att föra över medel från gårdstöd till landsbygdsutveckling. Samtidigt aktualiseras frågan om eventuell ökad nationell medfinansiering. Miljöpartiet ser positivt på en ökad modulering och en förändring som innebär mer resurser till hållbar utveckling, miljöåtgärder och landsbygdsutveckling.

Miljöpartiet anser vidare att man inte kan se på handel med jordbruksprodukter på samma sätt som på handel med andra varor, eftersom jordbruket har så många fler funktioner än att bara producera livsmedel. Dessa breddade funktioner är av stort samhällsintresse, och det kan därför inte bara vara marknadskrafterna som styr hur jordbruksproduktionen lokaliseras och utvecklas. Vi anser att det finns starka skäl för att bevara och utveckla jordbruket även i länder där detta inte är eller har förutsättningar för att bli konkurrenskraftigt på världsmarknaden. För livsmedelssäkerheten, miljön och av regionalpolitiska skäl finns det ofta stora värden att vinna med att ha en hög självförsörjningsgrad då det gäller baslivsmedel. Vidare bör exportstöden, som har visat sig ha en negativ effekt på jordbruk i fattigare länder, tas bort. De problem som uppmärksammats runt animalieproduktionens klimatpåverkan bör också uppmärksammas och de kvarvarande exportbidragen för djur inom EU upphöra.

EU:s fiskeribudget bör ses över. Många av de länder EU förhandlat med om fiskeriavtal är utvecklingsländer. De tillhör gruppen av länder med de största behoven och har ofta problem att ta sitt ansvar för att hantera fisket på ett ansvarsfullt sätt. Så länge det bara handlar om kustnära fiske är problemen inte stora, men så fort de stora industriella fiskebåtarna kommer uppstår ett stort behov av forskning, kontroll och genomförandeprogram, uppgiftsinsamling, rådslag, utbildning etc. EU:s avtal måste innehålla bestämmelser om hjälp att utveckla de kompetenser landet i fråga inte själv har. Minskningar av EU:s tillgång till bestånden får dock inte

leda till minskningar av utbetalningar till landet i fråga. För närvarande beräknas betalningen på mängd tillgång till fiskbestånden, och avtalen innehåller en klausul som innebär att om tillträde till fiskbestånden minskar kommer också betalningen att minska. Det skapar en situation helt utan incitament att minska fisket för att bevara fiskbestånden vilket är avgörande för ett fortsatt hållbart fiske.